

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ПРОДУКТИВНОСТІ СОРТІВ РОСЛИН РОМАШКИ ЛІКАРСЬКОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЗАХОДІВ В МОВАХ ПРИДНІСТРОВ'Я

Падалко Т.О., аспірант

e-mail: krivapadalko@gmail.com

Подільський державний аграрно-технічний університет

Постановка проблеми. Вирощуванням лікарських трав в Україні займається низка державних спеціалізованих сільськогосподарських підприємств таких як «Перлина Полісся» (Житомирська обл.), «Кук» (Закарпатська обл.), «Дружба» (Полтавська обл.), «Перемога» (Сумська обл.), а також ряд радгоспів Хмельницької та Тернопільської областей. Загалом, вирощуванням і заготівлею лікарських рослин займаються 14 господарств консорціуму «Укрфітотерапія».

Ромашка лікарська – *Chamomilla recutita* (L.) Rausch., син. хамоміла обідрана – *Matricaria recutita* L. (*Matricaria chamomilla* L.), ромашка без'язичкова (р. запашна) – *Chamomilla suaveolens* (*Matricaria matricarioides* Porter.), род. айстрові — *Asteraceae*.

Багато ефіроолійних рослин стали вирощувати в культурі. Важливе місце серед великої кількості рослин займає ромашка лікарська, яка була використана як ліки протягом тисячоліть, починаючи від давніх єгиптян, римлян і греків, тому є однією з найстаріших, найбільш широко використовуваних і добре задокументованих лікарських рослин у світі та рекомендована для різних цілющих заявок. Із сесквітерпенів особливу групу представляють азулен і хамазулен, який міститься в ромашці лікарській. Квіти ромашки, в яких міститься ефірна олія, надають спазмолітичну, протизапальну, протимікробну дію, поліпшують процеси регенерації тканин, володіють дезодоруючою і протисвербіжною дією : брикет (100 г).

Важливе значення для отримання високого врожаю сировини має якість посівного матеріалу. Посівні якості насіння мають відповідати ДСТУ, згідно з яким схожість ромашки повинна становити: I класу не менше 70%, II класу не менше 50%.

Виклад основного матеріалу. *M. recutita* – однорічна трав'яниста рослина, яка має дуже короткий вегетаційний період: від проростання насіння до цвітіння проходить 65–70 днів. Кожен кошик квітне протягом 8-10 днів. Повний цикл розвитку триває протягом 3–4 місяців. Ромашка лікарська може розвиватися як озима, так і як яра культура.

Насіння ромашки лікарської в період проростання виключно вимогливе до ґрунтової вологості і попередника в сівозміні. На протязі години воно поглинає 4 частини води по відношенню до своєї маси. Сходи дуже дрібні, не переносять

пересихання верхнього шару ґрунту, розвиваються повільно, легко заглушуються бур'янами, тому під культуру відводять чисті від бур'янів ділянки. Роки досліджень були сприятливими для росту і розвитку рослин ромашки лікарської в даній зоні досліджень.

Схема досліду включала 3 фактори: Фактор А – сорт: вітчизняний Перлина Лісостепу; закордонний Реальна (Німецька) ромашка «Bodegold». Фактор В – строк сівби: весняний, літній, осінній. Фактор С – норма висіву: 4,0 кг/га; 6,0 кг/га; 8,0 кг/га. Фактичну урожайність рослин обраховували шляхом 4-х кратного збору суцвіть впродовж всього періоду цвітіння спеціальними механічними гребінками. Спостереження, біометричні аналізи та обліки проводили відповідно до загальноприйнятих методик.

В наших дослідженнях ми використовуємо насіння ДСЛР «Лубни» зареєстрованого сорту «Перлина Лісостепу» та сорт закордонної селекції «Bodegold».

Найбільш сприятливі умови для формування високої продуктивності рослин ромашки лікарської (маса рослин – 15 г та число суцвіть за вегетацію – 52,3) створені за осіннього строку сівби, сорту «Перлина Лісостепу» та норми висіву 6 кг/га.

Показники індивідуальної продуктивності ромашки лікарської – маса рослин та число суцвіть за вегетацію характеризують оптимальне застосування прийомів технології вирощування для реалізації потенційних можливостей цієї культури. При меншій нормі висіву насіння, спостерігалась тенденція до формування більшої кількості зеленої маси (листіків), які в свою чергу формують кращий фотосинтетичний потенціал даної рослини. Так, за сівби з шириною міжрядь 45 см, нормами висіву 4,6 і 8 кг/га, кількість листків в середньому на рослині коливалась в межах 70,2–85,8 шт/га, відповідно загальна кількість пагонів на цих варіантах становила в межах 38,1–56,6 штук на рослині, зокрема в середньому по обох сортах –10% при нормі 6 кг/га за осіннього строку сівби. За великої щільності посіву – (норми висіву 8 кг/га) частина рослин випадали внаслідок конкуренції вже в початкові періоди росту.

Висновки. Якісний та кількісний склад вторинних інгредієнтів рослин залежали від походження виду та сорту. За осіннього строку сівби створюються більш сприятливі умови для розвитку рослин, які максимально встигають використати ресурси середовища у весняний період і, тим самим, забезпечити вищу життєвість посівів. Весняні посіви ромашки лікарської характеризувались меншою схожістю, негативним впливом температурних режимів у посушливий період, більшою засміченістю малорічними видами бур'янів, а осінні – багаторічними, проте, літні строки сівби на рівні характеризувалися з весняними, маючи при цьому невеликі похибки. Оптимальними були – ширина міжрядь 45 см, норма висіву 6,0 кг/га, де за умови осіннього строку сівби кількість суцвіть становила 52,3 шт. з рослини, це 8,2 %, а маса суцвіть з рослини – 4,2 г., за середніми показниками 13,1%, відмінність між сортами складала до 1%, що є незначним показником, адже два сорти є триплоїди, що забезпечують кращу продуктивність суцвіть в порівнянні з дикорослими.